

**НАВЧАЛЬНИЙ
ПОСІБНИК**
для підготовки до іспиту
з навчальної дисципліни
«Кримінальний процес»

Харків
«Право»
2026

УДК 343.13(075)
Н15

Колектив авторів:

*В. В. Вапнярчук, О. В. Капліна, М. О. Карпенко,
І. О. Крицька, А. Р. Туманянц*

Навчальний посібник для підготовки до іспиту з навчальної
Н15 дисципліни «Кримінальний процес» / [В. В. Вапнярчук, О. В. Капліна, М. О. Карпенко, І. О. Крицька, А. Р. Туманянц]. – Харків :
Право, 2026. – 400 с.

ISBN 978-617-8848-60-6

Навчальний посібник укладено відповідно до програми навчальної дисципліни «Кримінальний процес» і містить орієнтовний перелік питань, що виносяться на підсумковий іспит, а також стислий виклад відповідей на них з урахуванням чинного кримінального процесуального законодавства України станом на 1 травня 2026 року.

Метою видання є надання здобувачам вищої освіти методичної підтримки у засвоєнні навчального курсу кримінального процесу, формуванні навичок орієнтування в системі кримінального процесуального законодавства та підготовці до успішного складання іспиту з цієї навчальної дисципліни.

Посібник адресовано студентам усіх форм навчання, курсантам і слухачам юридичних закладів освіти, які готуються до складання курсового або державного іспиту з кримінального процесу.

УДК 343.13(075)

© Вапнярчук В. В., Капліна О. В.,
Карпенко М. О., Крицька І. О.,
Туманянц А. Р., 2026

© ТОВ «Видавничий дім «Право»,
2026

ISBN 978-617-8848-60-6

Перелік умовних позначень..... 3

1. Поняття та сутність кримінального процесу, його завдання і роль у державному механізмі запобігання злочинності та охороні прав особи..... 5
2. Історичні типи (види) кримінального процесу..... 6
3. Форма кримінального провадження: поняття, ознаки, єдність та диференціація, значення. Чинники, що впливають на диференціацію форми кримінального провадження..... 8
4. Співвідношення кримінального процесу з іншими галузями права та суміжними науками 10
5. Система кримінального процесу. Процесуальні провадження, стадії, етапи стадій, окремі провадження. Загальна характеристика стадій кримінального процесу 11
6. Поняття кримінальних процесуальних функцій. Функції обвинувачення, захисту, судового контролю та правосуддя. Суб'єкти, які їх здійснюють 15
7. Кримінальні процесуальні гарантії: поняття та система 16
8. Кримінальні процесуальні правовідносини: поняття, ознаки, склад та види 17
9. Кримінальне процесуальне законодавство України. Дія Кримінального процесуального кодексу України в просторі, часі та за колом осіб 19
10. Джерела кримінального процесуального права України..... 21
11. Поняття засад кримінального провадження, їх система та класифікація..... 23
12. Правовий зміст верховенства права як загальної засади кримінального провадження..... 25
13. Законність як загальна засада кримінального провадження..... 27
14. Рівність перед законом і судом як засада кримінального провадження..... 30
15. Повага до людської гідності як засада кримінального провадження..... 33

16. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність як засада кримінального провадження.....	34
17. Недоторканність житла чи іншого володіння особи як засада кримінального провадження	36
18. Таємниця спілкування як засада кримінального провадження.....	39
19. Невтручання у приватне життя як засада кримінального провадження.....	41
20. Недоторканність права власності як засада кримінального провадження.....	43
21. Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини як засада кримінального провадження.....	45
22. Свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї як засада кримінального провадження та її реалізація	47
23. Заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення як засада кримінального провадження	49
24. Забезпечення права на захист як засада кримінального провадження та його реалізація	50
25. Доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень як засада кримінального провадження	53
26. Змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості як засада кримінального провадження	55
27. Безпосередність дослідження показань, речей і документів як засада кримінального провадження	57
28. Забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності як засада кримінального провадження та його реалізація.....	59
29. Засада публічності та її реалізація в кримінальному провадженні.....	60
30. Засада диспозитивності та її реалізація у кримінальному провадженні.....	61
31. Гласність і відкритість судового провадження та повне фіксування технічними засобами судового засідання і процесуальних дій як засада кримінального провадження.....	63

32. Розумні строки як засада кримінального провадження.....	65
33. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження.....	67
34. Поняття та класифікація суб'єктів кримінального провадження. Співвідношення понять «учасники кримінального провадження», «учасники судового провадження», «сторони кримінального провадження»	68
35. Суд як орган правосуддя у кримінальному провадженні. Функції і повноваження суду	71
36. Слідчий суддя у кримінальному провадженні: його функція та повноваження.....	72
37. Законний склад суду. Поняття підсудності у кримінальному провадженні. Територіальна та інстанційна підсудність. Предметна підсудність Вищого антикорупційного суду.....	75
38. Прокурор у кримінальному провадженні: його функції і повноваження на різних стадіях кримінального провадження.....	78
39. Повноваження керівника органу досудового розслідування та керівника органу дізнання в кримінальному провадженні.....	81
40. Повноваження слідчого у кримінальному провадженні.....	83
41. Повноваження дізнавача у кримінальному провадженні	84
42. Оперативні підрозділи та їх повноваження у кримінальному провадженні	85
43. Підозрюваний, обвинувачений, засуджений, виправданий як учасники кримінального провадження. Їх права та обов'язки у кримінальному провадженні	86
44. Поняття захисту в кримінальному процесі. Захисник, його процесуальний статус у кримінальному провадженні. Випадки обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні.....	88
45. Процесуальний статус потерпілого у кримінальному провадженні. Представник потерпілого	91
46. Процесуальний статус цивільного позивача і цивільного відповідача у кримінальному провадженні. Переваги пред'явлення, розгляду і вирішення цивільного позову в кримінальному провадженні.....	94

47. Третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, її права та обов'язки у кримінальному провадженні. Представник третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт.....	97
48. Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, його процесуальний статус.....	99
49. Представник персоналу органу пробації як учасник кримінального провадження, його права та обов'язки.....	101
50. Процесуальний статус свідка у кримінальному провадженні. Особи, які не можуть бути допитані як свідки.....	103
51. Форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Експерт, спеціаліст, їх права, обов'язки та відповідальність.....	105
52. Процесуальний статус перекладача в кримінальному провадженні.....	110
53. Процесуальний статус заявника в кримінальному провадженні. Викривач у кримінальному провадженні: поняття та особливості процесуального статусу.....	111
54. Процесуальні права та обов'язки понять у кримінальному провадженні.....	113
55. Обставини, що виключають участь слідчого судді, судді або присяжного в кримінальному провадженні. Процесуальний порядок їх відводу.....	114
56. Підстави для відводу прокурора, слідчого, дізнавача, захисника, представника, спеціаліста, представника персоналу органу пробації, перекладача, експерта, секретаря судового засідання. Порядок вирішення питання про їх відвід.....	116
57. Поняття доказів у кримінальному провадженні. Класифікація доказів та її практичне значення.....	118
58. Процесуальні джерела доказів у кримінальних провадженнях щодо злочинів та кримінальних проступків. Їх загальна характеристика.....	122
59. Властивості доказів: належність, допустимість, достовірність та достатність. Підстави та порядок визнання доказів недопустимими.....	126

60. Доказування у кримінальному провадженні: поняття, елементи, суб'єкти та мета	130
61. Обставини, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, їх характеристика.....	131
62. Суб'єкти кримінального процесуального доказування. Обов'язок і тягар доказування.....	135
63. Способи збирання доказів стороною обвинувачення та стороною захисту	137
64. Перевірка та оцінка доказів як елементи доказування в кримінальному провадженні.....	138
65. Показання як джерело доказів у кримінальному провадженні: їх поняття та характеристика. З'ясування достовірності показань свідка. Показання з чужих слів та умови їх допустимості як доказів	139
66. Речові докази у кримінальному провадженні: їх поняття, види та характеристика. Зберігання речових доказів та вирішення питання щодо них	141
67. Документи як джерело доказів у кримінальному провадженні: поняття, види та характеристика. Зберігання документів та вирішення питання щодо них.....	144
68. Висновок експерта як джерело доказів: поняття та характеристика. Зміст висновку експерта та його оцінка.....	145
69. Форми фіксування кримінального провадження. Їх види, особливості здійснення, загальна характеристика та процесуальне значення	148
70. Процесуальні рішення у кримінальному провадженні: поняття та види. Вимоги до форми та змісту процесуальних рішень.....	153
71. Повідомлення у кримінальному провадженні: поняття, зміст, порядок здійснення.....	156
72. Процесуальні витрати у кримінальному провадженні: види, визначення розміру, розподіл.....	157
73. Процесуальні строки у кримінальному провадженні: поняття, класифікація, порядок встановлення, обчислення та поновлення у випадку пропуску, значення їх додержання.....	159

74. Форми відшкодування (компенсації) шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, у кримінальному провадженні.....	161
75. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів досудового розслідування, прокуратури та суду	163
76. Заходи забезпечення кримінального провадження: поняття, види, класифікація та загальні правила застосування.....	165
77. Заходи забезпечення кримінального провадження, спрямовані на забезпечення явки особи: виклик, судовий виклик, привід.....	168
78. Накладення грошового стягнення як захід забезпечення кримінального провадження: сутність, підстави та порядок застосування	170
79. Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом як захід забезпечення кримінального провадження: сутність, підстави та порядок застосування.....	172
80. Відсторонення від посади як захід забезпечення кримінального провадження: сутність, підстави та порядок застосування	174
81. Тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності як захід забезпечення кримінального провадження: сутність, підстави, порядок застосування.....	177
82. Тимчасовий доступ до речей і документів як захід забезпечення кримінального провадження: сутність, підстави та порядок застосування.....	179
83. Тимчасове вилучення майна як захід забезпечення кримінального провадження: сутність, підстави та порядок застосування	183
84. Арешт майна як захід забезпечення кримінального провадження: сутність, мета, підстави та порядок застосування та скасування	186
85. Запобіжні заходи у кримінальному провадженні: загальні положення, види, система, мета і підстави застосування. Обставини, що враховуються при обранні запобіжного заходу.....	190

86. Особисте зобов'язання та особиста порука як запобіжні заходи: сутність, мета, підстави, порядок застосування.....	192
87. Застава як запобіжний захід: сутність, мета, підстави, порядок застосування та скасування	195
88. Домашній арешт як запобіжний захід: сутність, мета, строки, підстави та порядок обрання, продовження, зміни та скасування	198
89. Тримання під вартою як запобіжний захід: сутність, мета, строки, підстави та порядок обрання, продовження, зміни та скасування.....	199
90. Затримання особи у кримінальному провадженні: види, строк, порядок здійснення	203
91. Скасування запобіжного заходу. Скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період та/або військової служби за контрактом осіб рядового, сержантського і старшинського та офіцерського складу або зміна запобіжного заходу з інших підстав	208
92. Процесуальний порядок початку досудового розслідування. Єдиний реєстр досудових розслідувань	211
93. Підслідність: поняття та види	214
94. Об'єднання та виділення матеріалів досудового розслідування: підстави, процесуальний порядок, обчислення строків	216
95. Строки досудового розслідування. Процесуальний порядок продовження строків досудового розслідування.....	217
96. Слідчі (розшукові) дії: поняття, класифікація та вимоги до їх проведення	222
97. Допит як слідча (розшукова) дія: види, мета, процесуальний порядок проведення та фіксації. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи.....	226
98. Допит під час досудового розслідування в судовому засіданні: підстави, процесуальний порядок проведення та фіксації	228

99. Пред'явлення для впізнання як слідча (розшукова) дія: види, підстави, процесуальний порядок проведення та фіксації	230
100. Проведення допиту, впізнання у режимі відеоконференції під час досудового розслідування: випадки, процесуальний порядок проведення та фіксації.....	232
101. Обшук як слідча (розшукова) дія: види, підстави, процесуальний порядок проведення та фіксації.....	234
102. Огляд як слідча (розшукова) дія: види, процесуальний порядок проведення та фіксації.....	237
103. Освідування особи як слідча (розшукова) дія: поняття, процесуальний порядок проведення та фіксування. Гарантії прав і законних інтересів особи при проведенні освідування.....	239
104. Слідчий експеримент як слідча (розшукова) дія: мета та процесуальний порядок проведення та фіксації	241
105. Залучення експерта та проведення експертизи як слідча (розшукова) дія: підстави проведення експертизи та порядок залучення експерта. Отримання зразків для експертизи	242
106. Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису, як слідча (розшукова) дія: мета, підстави, процесуальний порядок проведення та фіксації.....	246
107. Загальні положення про негласні слідчі (розшукові) дії: поняття НСРД, види, підстави проведення, процесуальний порядок отримання дозволу на проведення НСРД, строки, фіксація ходу та результатів	249
108. Аудіо-, відеоконтроль особи як негласна слідча (розшукова) дія, що пов'язана з втручанням у приватне спілкування: поняття, порядок проведення; відмежування від спостереження за особою та аудіо-, відеоконтроля місця	253
109. Накладення арешту на кореспонденцію, її огляд і виїмка, як негласна слідча (розшукова) дія: поняття, порядок проведення, фіксація ходу та результатів	255

110. Зняття інформації з електронних комунікаційних мереж та електронних інформаційних систем як негласні слідчі (розшукові) дії: підстави, порядок проведення, фіксація ходу та збереження отриманої інформації.....	257
111. Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи як негласна слідча (розшукова) дія: мета та процесуальний порядок проведення	259
112. Установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу) як негласна слідча (розшукова) дія: поняття та порядок проведення.....	260
113. Спостереження за особою, річчю або місцем та аудіо-, відеоконтроль місця як негласні слідчі (розшукові) дії: мета та процесуальний порядок проведення	261
114. Моніторинг банківських рахунків як негласна слідча (розшукова) дія: підстави та процесуальний порядок проведення.....	263
115. Контроль за вчиненням злочину як негласна слідча (розшукова) дія: сутність, підстави, форми здійснення, порядок проведення, фіксація ходу та результатів	264
116. Повідомлення про підозру: підстави, зміст, процесуальний порядок здійснення. Зміна повідомлення про підозру	266
117. Досудове розслідування у формі дізнання: поняття, особливості здійснення. Розгляд обвинувального акта щодо вчинення кримінального проступку у спрощеному провадженні.....	269
118. Підстави та порядок зупинення досудового розслідування після повідомлення особі про підозру. Відновлення досудового розслідування.....	273
119. Форми закінчення досудового розслідування. Закриття кримінального провадження як форма закінчення досудового розслідування: сутність, підстави та процесуальний порядок	275
120. Звільнення особи від кримінальної відповідальності як форма закінчення досудового розслідування: підстави та процесуальний порядок	279

121. Відкриття матеріалів іншій стороні: значення, процесуальний порядок та правові наслідки невиконання	281
122. Обвинувальний акт: структура, зміст і значення. Додатки до обвинувального акту. Реєстр матеріалів досудового розслідування.....	284
123. Спеціальне досудове розслідування кримінальних правопорушень (in absentia): загальні положення, процесуальний порядок ініціювання та особливості здійснення.....	286
124. Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного стану	289
125. Процесуальний порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування.....	297
126. Процесуальний порядок оскарження дізнавачем, слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора.....	300
127. Підготовче провадження: сутність, значення та порядок проведення. Рішення, які можуть бути прийняті у підготовчому судовому засіданні. Досудова доповідь представника уповноваженого органу з питань пробації: поняття, форма, зміст, порядок складання.....	301
128. Судовий розгляд: сутність, загальні положення, етапи. Межі судового розгляду. Зміна, доповнення, висунення додаткового обвинувачення. Відмова від підтримання державного обвинувачення.....	305
129. Судове провадження у першій інстанції: процесуальний порядок відкриття судового засідання та проведення підготовчих дій; здійснення судового розгляду (з'ясування обставин та перевірка їх доказами).....	309
130. Судові дебати. Зміст виступу в них учасників судового розгляду. Останнє слово обвинуваченого	311
131. Види судових рішень у судовому провадженні у першій інстанції. Вимоги до судових рішень. Вирок суду: структура, вимоги, що до нього ставляться, види вироків та особливості їх мотивування	313

132. Особливі порядки провадження в суді першої інстанції: поняття, сутність. Провадження в суді присяжних. Спрошене провадження щодо кримінальних проступків..... 316
133. Провадження в суді апеляційної інстанції: загальна характеристика, межі перегляду судом апеляційної інстанції. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку. Суб'єкти оскарження 319
134. Порядок і строки апеляційного оскарження судових рішень у кримінальному провадженні. Вимоги до апеляційної скарги. Відмова від апеляційної скарги, її зміна та доповнення. Заперечення на апеляційну скаргу 322
135. Процесуальний порядок апеляційного розгляду. Підстави проведення письмового апеляційного провадження. Судові рішення суду апеляційної інстанції: види, особливості мотивування 325
136. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками апеляційного розгляду за скаргою на вирок або ухвалу суду першої інстанції, на вирок суду на підставі угоди, на ухвали слідчого судді 328
137. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції..... 330
138. Провадження в суді касаційної інстанції: загальна характеристика, межі перегляду судом касаційної інстанції. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку. Суб'єкти оскарження 332
139. Порядок і строки касаційного оскарження судових рішень у кримінальному провадженні. Вимоги до касаційної скарги 334
140. Процесуальний порядок касаційного розгляду. Письмове касаційне провадження. Повноваження суду касаційної інстанції. Недопустимість погіршення правового становища виправданого та засудженого..... 335
141. Підстави для передачі та порядок передачі кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної або Великої Палати Верховного Суду 338

142. Судові рішення суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги по суті. Постанова суду касаційної інстанції	340
143. Провадження за нововиявленими або виключними обставинами: підстави для здійснення; особи, які мають право подати заяву про перегляд та вимоги до заяви; строк звернення.....	341
144. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами.....	344
145. Угоди в кримінальному провадженні: поняття, види, ініціювання, зміст, наслідки укладення та невиконання. Судове провадження на підставі угоди. Вирок на підставі угоди	346
146. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення: поняття, особливості.....	354
147. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб: особи, щодо яких здійснюється; особливості початку досудового розслідування, письмового повідомлення про підозру, затримання, обрання запобіжного заходу, проведення С(Р)Д, НСРД.....	355
148. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх.....	361
149. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру	364
150. Особливості кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.....	365
151. Процесуальний порядок відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження: умови відновлення; особи, які мають право звертатися із заявою, зміст заяви; підсудність та судовий розгляд; судові рішення за наслідками розгляду. Особливості відновлення втрачених матеріалів в умовах воєнного стану	369
152. Виконання судових рішень у кримінальному провадженні: поняття, значення та процесуальний порядок. Питання, які вирішуються судом під час виконання вироків, та порядок їх розв'язання.....	372

153. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження: поняття, сторони, обсяг, законодавство, центральні органи, запит про міжнародне співробітництво. Зберігання та передання речових доказів та документів..... 375
154. Міжнародно-правова допомога при проведенні процесуальних дій. Запит про міжнародно-правову допомогу, його форма та зміст. Розгляд та порядок виконання запиту (доручення) 377
155. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція). Тимчасовий та екстрадиційний арешт: підстави, строки, процесуальний порядок застосування..... 379
156. Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом: підстави, обсяг і порядок, центральні органи України, виконання прохання МКС про надання допомоги, збереження доказів, запити (прохання) до МКС. Особливості затримання осіб, які розшукуються МКС, застосування запобіжного заходу..... 382

Навчальне видання

**Вапнярчук В'ячеслав Віталійович,
Капліна Оксана Володимирівна,
Карпенко Михайло Олегович та ін.**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
для підготовки до іспиту
з навчальної дисципліни
«Кримінальний процес»

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 15.05.2026. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 23,3. Обл.-вид. арк. 21. Тираж 100 пр. Зам. № 681

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>

Е-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
Е-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт Плюс»,
вул. Весніна, 12, м. Харків, 61023, Україна
Тел. (097) 445-07-79
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8388 від 16.07.2025